

associació catalana de sociologia

societat catalana de sociologia
de l'institut d'estudis catalans

butlletí n.º 15
abril 1988

CONGRÉS MUNDIAL DE SOCIOLOGIA

Els darrers tres dies de febrer es reuní a Roma el Comitè Executiu de l'Associació Internacional de Sociologia, de la qual la nostra Associació és membre, mitjançant la FASEE. La proposta de la FASEE que el Congrés se celebri a Espanya el 1990 fou acceptada, un cop la Unió Soviètica retirés la seva candidatura a favor nostre i oferís Moscou com la seu del següent congrés que se celebraria, en principi, l'any 1994.

Poc abans, el Comitè Organitzador del Congrés Mundial a Espanya (CECOMS) s'havia reunit per considerar les opcions dels llocs on es podria celebrar el Congrés, com vaig informar al darrer Butlletí de l'ACS. En principi, i per manca d'una oferta més substancial de les autoritats catalanes, el CECOMS va optar per Madrid com a seu del Congrés. Tanmateix, una carta posterior del President de la Generalitat oferint condicions més generoses que les presentades fins llavors fa que la candidatura barcelonina no hagi desaparegut del tot. Converses meves ulteriors amb autoritats municipals i de la UNESCO han reforçat un xic més les possibilitats de Barcelona. Esperem que aquestes es concretin en una oferta que millori la de Madrid, la qual cosa permetria al CECOMS de reconsiderar la proposta inicial i traslladar definitivament la seu a Barcelona. En tot cas, cal prendre una decisió en un termini relativament breu. L'Executiu de la ISA, amb altres membres, es torna a trobar per redactar amb detall el programa del Congrés a Polònia, al setembre. Per aquelles dates cal que la CECOMS hagi decidit definitivament el lloc del Congrés Mundial.

Esperem que, sia on sia, hi hagi una nodrida i important representació de sociòlegs catalans i que participin activament en els diversos seminaris i comitès de recerca. En Butlletins futurs us anirem donant la informació pertinent. En tot cas el Secretariat de la ISA té la següent adreça:

ISA Secretariat
Asociación Internacional de Sociología
Pinar, 25
28006 MADRID

Salvador Giner

ENCONTRE SOCIOLÒGIC A PENÍSCOLA

Feia bastant temps que havíem pensat en la conveniència de celebrar un congrés oencontre de sociòlegs catalans, valencians i illencs en un lloc tan «equidistant» de les diverses regions dels Països Catalans com és Peníscola. Els companys de l'Associació Valenciana de Sociologia han pres finalment la decisió d'engegar-lo. Les dates proposades són els dies 9, 10, 11 i 12 de juny de 1988 i el tema central L'ESTAT ACTUAL DE LA SOCIOLOGIA A CATALUNYA, A LES ILLES I AL PAÍS VALENCIÀ.

Per a més informació adreceu-vos als professors Damià Molla o Rafael Xambó del Departament de Sociologia de la Facultat de Ciències Econòmiques de la Universitat de València (Av. Blasco Ibáñez, 30. 46010 València).

La nostra col·laboració en aquest Encontre aconsella que ajornem un xic la celebració del proper Congrés Català de Sociologia per concentrar tots els esforços en participar a la imminent trobada de Peníscola.

S.G.

III CONGRÉS DE LA FASEE

L'oferta de l'Associació Basca de Sociologia que el Congrés de l'Estat Espanyol se celebri a Euskadi s'ha materialitzat. Tindrà lloc a finals de setembre d'enguany, en el marc de la Universitat d'Estiu del País Basc. Els companys bascs sol·liciten col·laboració en la preparació de grups de treball, presentació de ponències i participació de sociòlegs. Adreceu-vos, si us plau, al President de l'Associació Basca o al Delegat d'aquesta a la FASEE. Són, respectivament, Víctor Urrutia, Alameda de Recalde, 62, 3.º izqda., 48018 Bilbao, i Arturo García Fiel, Arana 13, 4.º dcha. 01002 Vitoria.

S. G.

NICARAGUA

«QUEREMOS COVERTIRNOS EN ACTORES Y SUJETOS DETERMINANTES DE NUESTRA HISTORIA. PEDIMOS A LAS OTRAS NACIONES COMPRENSION, SOLIDARIDAD, PERO SOBRE TODO PEDIMOS RESPETO DE NUESTRA VOLUNTAD DE CONSTRUIR LA PAZ».

Aquestes paraules del President de Guatemala, Vinicio Cerezo, posaven punt i final a la reunió dels cinc presidents centramericans coneguda com Esquipulas II. En aquesta reunió del 6 d'agost de 1987 es varen signar uns acords que ningú s'atrevia a donar-los per fets fins que la firma de tots els presidents era sobre el paper.

No és que ara jo pretengui fer un comentari de la reunió i dels acords que els cinc presidents centramericans varen signar, però sí que vull remarcar que aquest fet obre una dinàmica nova a la regió centreamericana. Quan escrit aquestes ratlles el Congrés Nordamericà ha vetat ja l'ajuda de 36 milions de dòlars que el President Reagan demanava per ajudar a la «contra». Això vol dir que Esquipulas II, juntament amb altres fets, han torçat els plans de l'Administració Reagan per als pocs mesos que li queden de mandat. Dir això no vol dir que tot serà una bassa d'oli i que els problemes per a la Revolució Sandinista s'hagin acabat, i que els altres països centramericans trobaran, a la fi, l'autèntic camí per solucionar els seus conflictes.

Si he començat l'article amb les paraules del President de Guatemala és perquè em semblen extraordinàriament expressives del desig, la necessitat i les esperances d'uns pobles als quals ja fa massa segles que els diuen el que han de fer, si són bons o són dolents, si són més o menys democràtics o més o menys comunistes.

Per altra part, he començat parlant de Centramèrica, i no de Nicaragua, ben intencionadament. Em sembla necessari resituar el fet nicaragüenc en el context d'una regió que en els darrers anys ha polaritzat, i encara polaritza, conflictes greus i seriosos que mereixen l'atenció de la potència més gran del món, els EUA. Els acords d'Esquipulas II comprometen tota la regió centramericana, i precisament és en aquesta regió que es donen unes circumstàncies que poden debilitar l'acord. Per una part, el deteriorament de la situació econòmica de la regió, crisi que, segons un informe de la CEPAL, és molt més intensa que la que sofreix la resta de l'Amèrica Llatina. Per altra part, el creixent intervencionisme nordamericà, que en els darrers anys ha experimentat un augment notable en la militarització de les economies de l'àrea i ha creat una forta dependència polític-militar dels governs d'Hondures i El Salvador, enfeblint la neutralitat de Costa Rica i desgastant profundament l'economia nicaragüenca.

No hi ha cap dubte que això té una data clau: el juliol del 1979, quan triomfa la insurrecció popular a Nicaragua. A partir d'aquí, els governants dels EUA (en Reagan) han considerat que la seva seguretat i els seus interessos nacionals es veien amenaçats. Aquesta amenaça no era, i no és, altra cosa que la pressió del poble demanant una redistribució de la seva ja empobrida riquesa; volen tenir un tros de terra per conrear, aliments per combatre la ja endèmica desnutrició dels infants, un mínim d'atenció mèdica, etc. Això no és altra cosa que demanar viure amb un mínim de dignitat a finals del segle XX, quan tothom parla d'uns prodigiosos avanços tecnològics i científics que anuncien un futur meravellós per a la societat en general, malgrat que aquesta meravella comporti l'aixafament de la majoria dels éssers humans «en particular».

Demanar treball i pa deuen ésser unes aspiracions molt perilloses, més encara si juntament amb el pa i el treball es demanen respecte a la dignitat i sobirania nacional. Potser són aquestes qüestions les que varen «alertar» l'Administració Reagan del fet que tot això podia ésser un pla molt ben calculat de la URSS i del comunisme internacional, dirigit contra els «guardians de la llibertat i la democràcia».

Davant aquest perill, i alligonats per paper jugat al Vietnam, varen crear la doctrina i l'estratègia de l'anomenada guerra de baixa intensitat. Avui en dia tothom usa aquest concepte amb molta naturalitat, però desgraciadament ningú ha posat atenció en una anàlisi seriosa de què vol dir i què comporta.

Voldria que les dades següents, referents a la guerra de Nicaragua, servissin d'exemple de tot això que estic dient:

Any	Nº de morts	Despeses	% sobre del Pres. Nac.
1981	134	15 milions \$	22 %
1982	864	70 »	18,9 %
1983	5.013	240 »	18,5 %
1984	8.334	305 »	24,1 %
1985	10.592	268 »	34,1 %
1986	12.194	275 »	38,5 %
1987 (fins al juliol)	12.000	516 »	46,3

Són dades fetes públiques pel govern de Nicaragua al juliol de 1987, i no desmentides per ningú.

Nicaragua és un país de tres milions d'habitants. Ho dic perquè les xifres anteriors les puguem situar en el seu context real.

Per la seva part, l'Administració Reagan també està pagant molt cara aquesta guerra «de baixa intensitat», en detriment de les possibles inversions socials al seu país. Des del triomf de la Revolució Sandinista fins al juliol del 1987, els EUA han gastat 9.700 milions de dòlars en instal·lacions militars a Centramèrica; 1.200 milions assistint militarment els països veïns de Nicaragua, i 2.800 milions més com a garantia que aquests països donarien suport a la política militar dels EUA. A més de tot això cal tenir present els mils de milions gastats en els vols d'espionatge que diàriament es realitzen sobre Nicaragua, el manteniment de l'ajuda a la «contra», etc. Tot això per destruir la Revolució Nicaragüenca.

LA REVOLUCIÓ SANDINISTA

Segons com s'entengui tot el que estic dient, pot donar la sensació de que estic jugant a bons i dolents, decantant-me descaradament pels uns i en contra dels altres. Això és cert, i us haig de confessar que ho faig ben conscientment; però cal advertir que això no presuposa una actitud irracional i acrítica. Sóc també plenament conscient que les barreges de bo i dolent es donen en tot i per tot, i que cal defugir qualsevol dogmatisme. Tenint present tot això, tampoc crec correcta una postura incolora, inodora i insípida.

El dret dels pobles a buscar el seu propi destí, a treure's del damunt l'imperialisme i avançar cap a una societat més lliure i igualitària és la base de les aspiracions de qualsevol poble. Aquesta i no altra és la base de la Revolució Sandinista.

El que sí que he vist clarament durant l'any de la meua estada a Nicaragua és que entendre aquesta qüestió tan bàsica en un país del Tercer Món és tota una altra història que entendre-la en un país del dit Primer Món.

Es clixés pels que nosaltres, europeus, fem passar els conceptes de democràcia, socialisme, etc. es trenquen totalment quan la realitat de la vida quotidiana respon a una altra història, a una altra cultura, a una altra estructura social.

El que sempre s'explota més en contra de l'actual govern de Nicaragua és la seva «poca democràcia». Dit sigui de pas que, moltes de les proves democràtiques que des de l'occident s'exigeixen a Nicaragua, molts dels nostres països democràtics tindrien feina per passar-les o potser també suspendien. Penso que algunes precisions al que fa al cas no aniran malament.

La realització de les eleccions en una situació d'agressió i el muntatge d'una nova constitució a partir d'un ampli debat mitjançant «Los Cabildos Abiertos», i això no solament patint una agressió militar sinó també un greu bloqueig econòmic, indica, per part de Nicaragua, una voluntat seriosa i eficient de democràcia i pluralisme. Mentre vivia a Nicaragua, sempre em preguntava què farien els nostres països, «exemplars democràtics», en situacions iguals o paral·leles.

En aquestes circumstàncies, és evident que ni la democràcia ni el pluralisme polític poden arribar a nivells alts de desenvolupament. Malgrat això, l'existència de 7 partits polítics en l'Assemblea Parlamentària (a més dels legalitzats però sense representació parlamentària) és una realitat i, a la vegada, una realitat inèdita en les Revolucions del Tercer Món.

Jo diria que no és tan difícil entendre que l'ampliació d'aquest pluralisme polític, la suspensió de l'estat d'emergència, la censura i l'ampliació de les llibertats polítiques s'aniran consolidant a mesura que la «PAU» també es vagi consolidant. Que això no és una quimera, sinó una possibilitat realista ens ho demostren els fets que han anat succeint a partir dels acords d'Esquipulas II: reaparició del periòdic La Prensa, reobertura de la Radio Catòlica, les darreres manifestacions de l'oposició en contra de la política econòmica del govern, etc.

Crear un pluralisme polític és una tasca difícil si no hi ha també una democràcia econòmica. Són dos processos que es demanen i que es corresponen per la redistribució de la riquesa i el poder. La imatge de règim dictatorial que s'intenta donar del govern sandinista ve fabricada, en gran part, per la cúpula gremial de l'empresa privada, que es va adonant que ha perdut el poder polític, gran part del poder de convocatòria, i que s'ha equivocat confiant que el Sandinisme no aguantaria els atacs de l'Administració Reagan. Tot això ha portat aquesta cúpula gremial a un projecte que no és ni nacional (és el d'en Reagan) ni tampoc de les majories. Els esforços que estan fent darrerament per dissimular tot això, creant la Coordinadora Democràtica, etc., no tenen cap ressò popular.

La situació de «sobrevivència» en què es mou el poble nicaragüenc, amb una greu manca de coses bàsiques i necessàries ajuda que la cúpula empresarial apunti, com a causant d'aquesta situació, el sistema «sovietitzant» que, segons ells, vol implantar el règim sandinista.

Crec sincerament que no podem caure en simplismes com aquest. El règim d'economia mixta és un dels pilars bàsics de la revolució sandinista. Això no solament de paraula, és un fet. Hi ha dos grans blocs en l'economia nicaragüenca: la APP (Àrea Propietat del Poble), que representa el 40 %, i que ve configurada en un 25 % per les expropiacions somocistes, en un 10 % per empreses mixtes nacionals i en el 5 % restant per empreses mixtes estrangeres. El segon gran bloc és el sector privat i que es configura en un 30 % per grans productors i en el 30 % restant per mitjans i petits propietaris, representa el 60 % restant.

Dins aquest context no totes les forces hi han jugat i hi juguen de la mateixa manera. De fet, l'intent és que tots aquests blocs de propietat s'involucrin orgànicament en el projecte nacional de la nova Nicaragua que, ara per ara, té una hegemonia popular tant en el poder com en els seus objectius i organització.

Serà possible aquesta via? És molt difícil contestar aquesta pregunta, i més encara en una situació tan fràgil com la nicaragüenca. De fet, però, ja fa 8 anys que amb estires i arronses es va produint la transició. No podem oblidar que la crisi econòmica s'ha aguditzat molt: actualment (febrer del 1988) algunes empreses de Managua han hagut de tancar per manca de subministrament elèctric; les restriccions són normals a tots els barris de la ciutat-capital (alguns des de les 8 del matí fins a les 11 de la nit).

Segurament que la guerra no justifica del tot les dificultats i la profunda crisi que actualment viu el país. Hi ha altres factors, com poden ésser els errors comesos pel govern, les incoherències, la burocràcia i la corrupció administrativa dels funcionaris... Però malgrat tot això, la guerra és, sens dubte, «el gran factor».

Xavier Gorostiaga, economista i director de CRIES (Centre Regional d'Investigacions Econòmiques i Socials) dona a la guerra el 70 % de la causalitat de la crisi en què viu el país.

Segur que un procés de pau ajudaria a una major participació de l'empresa privada, amb unes regles de joc més definides, i potser evitaria que dins el bloc de grans empresaris es trobin els que podríem anomenar «partitots», «els ambigus» i els totalment «opositors», aquests darrers favorables a la «contra» i al Reagan.

INTENT D'UNS APUNTS MÉS SOCIOLÒGICS

Dic intent. No vull que ningú quedi enganyat i pensi que he fet un estudi de la realitat nicaragüenca. Certament que la meua feina comportava dedicació a la recerca, però jo no vaig anar a Nicaragua a fer «la meua investigació». Tant a la Universitat, a l'Ajuntament com a INIES tenien els seus projectes que responien a les seves necessitats i objectius. Jo m'hi integrava com assessor o director d'alguns d'aquests projectes o estudis.

Això no ha estat obstacle perquè jo anés amb uns ulls molt oberts i intentés veure i observar el que passava, el que es vivia i el que es deia. Deixeu-me dir que, més d'una vegada, els sociòlegs ens alimentem només d'«idees» i molt poc del que passa per sota de les idees. No hi ha dubte que cal filosofar, però penso també que nosaltres hem de fer alguna cosa més.

Hi ha una qüestió que amb molta facilitat em feia pensar en la realitat viscuda a casa nostra en els darrers 10 anys: el procés de canvi i transformació social. No és que intentés fer paral·lelismes, seria una absurditat de les més grosses, però sí que tant en un lloc com en l'altre s'havia engegat un procés de canvi.

Tots sabem que qualsevol canvi de societat implica, si no una ruptura, sí una transformació profunda en l'àmbit cultural àmpliament entès. Perquè aquest canvi es produeixi és necessari un procés de transformació. Això comporta que, en la societat on aquesta transició es dona, les relacions socials corresponents a una determinada organització social que garanteixen la supervivència d'aquest model de societat trobin cada dia més dificultat en reproduir-se, ja que les noves formes d'organització col·lectiva van guanyant terreny i es van consolidant.

Penso que, en el cas concret de Nicaragua, això ho tenim poc present. En primer lloc perquè, com que parlem de «Revolució», el contingut que donem a aquest concepte és únicament polític; i en segon lloc, i com a conseqüència de l'anterior, ens mirem el procés nicaragüenc des d'una postura de «popes europeus», mesurant les cotes de democràcia que aquesta revolució té. Per aquest motiu he volgut obrir aquesta perspectiva, que des de l'òptica sociològica crec que és molt important.

En tota revolució, i especialment la que ha tingut lloc en la societat nicaragüenca, es vol i s'espera un procés de transició ràpid, proposant o imposant tots als actors socials noves pràctiques que responen a uns altres models i a unes altres legitimacions. És evident que això genera conflicte, ja que qualsevol procés de transició no és mai un procés lineal sino un procés dialèctic.

Totes aquestes teories generals han de concretar-se sempre en la realitat social de què estem parlant. Tenir present això ens evitaria «els profetismes» que tots ens atrevim a fer quan parlem de Nicaragua i de la seva revolució. Al mateix temps entendríem que la revolució nicaragüenca ha estat quelcom més que el derrocament d'una dictadura.

Un detall que, encara que és petit, crec que és essencial i elemental per entendre les beceroles del procés nicaragüenc. Segurament que molts de vosaltres no solament n'heu sentit parlar, sinó que també el conexeu, ja que és un concepte molt utilitzat a l'Amèrica Llatina: el capitalisme dependent. No faré ara una disquisició sobre aquest tema, hi ha molts llibres que ho expliquen molt millor del que jo ara podria fer. En el cas concret de Nicaragua aquest sistema van introduir els poders econòmics nordamericans imposant els models, millor dit, el models de producció capitalista a uns grups socials que estaven a anys llum d'aquesta nova racionalitat. A Nicaragua no hi ha hagut cap revolució burgesa-industrial, amb tot el que això comporta de canvi i de transformació social.

No podem perdre de vista que una de les característiques d'aquest anomenat «capitalisme dependent» és que la gran majoria de treballadors, tant rurals com urbans, no entren dins els lligams salarials ni dins l'organització del treball directament del capital. No cal fer gaires consideracions per intuir tot el que això representa.

També a partir de tot això que estem dient podem entendre les mil i una maneres que la gent dels països del Tercer Món han inventat per assegurar la seva «sobrevivència», ja que el model de capitalisme dependent no ho feia. Només els petits grups de la burgesia, i amb menys intensitat els estaments de classe mitjana estaven integrats en el capitalisme dependent com a actors conscients i amb models de conducta més pròxims a les societats occidentals industrialitzades.

Aquesta és la realitat a partir de la qual la Revolució Sandinista ha engegat un procés de transformació i de canvi, i ha intentat crear les condicions que permetin a cada grup i a cada persona actuar en la societat. Aquest ha estat l'objectiu de les campanyes d'alfabetització, d'higiene i de salut, de desenvolupament del sistema escolar i educatiu, de la implantació de les cooperatives rurals amb tot el que això comporta de «saber pràctic», buscant que tots els grups socials s'introduixin en el procés de la transició per crear «l'home nou i la nova Nicaragua».

Ho aconseguiran? Crec que hem de donar temps al temps; de moment ja fa prop de 9 anys que ho estan intentant malgrat els problemes i dificultats que els creen els qui voldrien que això no fos possible.

El camí adoptat és el millor? Suposo que, com tots, té els seus pros i els seus contres, però sí que us puc assegurar que són molt poc dogmàtics, tal com m'ho expressava el Dr. Sergio Ramírez, Vice-president de la República: «Ni más radicales ni menos radicales, sino las ideas congruentes que van guiando este barco en un mar infectado de tiburones de todo tamaño, y lo importante es que este barco llegue a puerto sin prejuicios ni perjuicios y sin esquemas; porque los modelos políticos no se construyen a priori, sino que cada modelo político es el resultado de una práctica».

El que no podem fer si tenim un mínim d'honestedat i decència és esperar i quasi obligar que el procés de transició nicaragüenc sigui a l'«europea»; és una altra història i una altra realitat.

Per acabar, repeteixo les paraules de Vinicio Cerezo, amb les que he començat:

«QUEREMOS CONVERTIRNOS EN ACTORES Y SUJETOS DETERMINANTES DE NUESTRA HISTORIA. PEDIMOS A LAS DEMAS NACIONES COMPRENSION, TOLERANCIA, SOLIDARIDAD, PERO SOBRE TODO PEDIMOS RESPETO DE NUESTRA VOLUNTAD DE CONSTRUIR LA PAZ».

Joan Costa

«ÍNDIX D'ESTUDIS SOCIALS»

La Fundació Jaume Bofill acaba de publicar l'«Índex d'Estudis Socials 1986», volum que conté el repertori de les tesis de doctorat i de llicenciatura de ciències econòmiques, humans i socials presentades a les universitats dels Països Catalans durant l'any 1986. Amb aquest ja són vuit els butlletins editats que apleguen en total una relació de 5.812 monografies realitzades entre 1973 i 1986.

L'objectiu d'aquests butlletins anuals és el de donar una informació puntual de les tesis de doctorat i de llicenciatura, relatives a l'àmbit de les Ciències Socials en el seu sentit més ampli, presentades a les Universitats Catalanes (Catalunya amb Perpinyà, les Illes i el País Valencià). D'aquesta manera s'ofereix una producció que vol contribuir a una millora de l'organització de la recerca proporcionant instruments d'informació sobre investigacions fetes a fi de permetre l'intercanvi de fonts i de metodologia, d'evitar duplicacions innecessàries, i d'anar superant l'individualisme competitiu.

El primer número, aparegut el 1980, i que comprenia el període 1973-1979, s'estructurava en dues parts:

la primera aplegava un repertori ressenyat de tesis doctorals ordenat per Universitats i facultats, i la segona reunia els estudis, també relatius a les Ciències Socials, generats per institucions i entitats diverses.

A partir del segon número, el corresponent al 1980, la publicació pren un caràcter més concret i definitiu: la informació que aporta és anual i estrictament universitària, la primera part continua essent constituïda pel repertori ressenyat de tesis doctorals llegides a les universitats dels Països Catalans durant l'any a què correspon el volum; a la segona part, els «Estudis diversos» han estat substituïts pel repertori —sense ressenya— de les tesis de llicenciatura.

Gràcies a aquesta publicació hom disposa d'una informació pràcticament al dia del considerable esforç de recerca que representen els treballs acadèmics esmentats, que serveixen per a la graduació universitària.

En concret, l'«Índex d'Estudis Socials 1986» aplega, d'entre les tesis i tesines presentades i llegides a les universitats catalanes el 1986, totes les de les Facultats de Ciències de la Informació, Ciències Econòmiques i Empresarials, Dret, l'àmbit de Filosofia i Lletres (Ciències de l'Educació, Filologia, Filosofia, Geografia i Història i Psicologia), i una selecció de les de les Facultats de Farmàcia i Medicina i de les Escoles Superiors d'Arquitectura i d'Enginyeria Industrial. Les referències bibliogràfiques de les tesis de doctorat van acompanyades d'una ressenya, en canvi les de llicenciatura no.

Totes aquelles persones interessades en l'adquisició d'aquest butlletí poden adreçar-se a la Fundació Jaume Bofill, Provença, 324, Barcelona 08037. Tel. 258 87 00.

Joan Oliver

NOVES SL

Saludem l'aparició del número 1 de NOVES SL, publicada per l'Institut de Sociolingüística Catalana de la Direcció General de Política Lingüística; una publicació que pretén aplegar i posar a l'abast dels interessats tota la informació possible i, alhora, facilitar-los la intercomunicació.

Sense posar en dubte la validesa de l'empresa, són de lamentar algunes inexactituds que hi han aparegut sobre programes d'entitats i participacions en actes públics. Potser fóra bo especificar en cada cas la font d'informació respectiva.

Cal posar en relleu, també, el fet que aquesta publicació regular es proposa, des d'una instància oficial suposadament seriosa, demanar sistemàticament informació sobre tot allò que s'està fent i projectant, i no sols sobre allò que ja s'ha publicat. La publicació indiscriminada d'informació sobre aquests treballs d'investigació en curs pot provocar conflictes de competència si no es confirma en cada cas la voluntat dels autors de fer-los públics.

D'altra banda, la publicació de NOVES SL podria fer creure que totes aquelles activitats sociolingüístiques que hi són citades estan, en algun sentit, sota l'empar o la promoció de l'Institut de Sociolingüística Catalana i la Direcció General de Política Lingüística que apareixen a la capçalera de la primera pàgina, quan la realitat és ben diferent. Precisament s'hi troba a faltar informació sobre les possibles fonts i mecanismes de finançament per als investigadors que treballen en sociolingüística, cosa que representaria el millor servei a tots aquells que ens hi dediquem. La situació actual, en què des de les instàncies oficials no es fa més que subratllar l'interès cabdal per la llengua i la seva normalització, xoca amb la manca d'ajuts i fins i tot de formació estructurada a les universitats. Només cal esmentar, en aquest aspecte, la desaparició, aquest any mateix, de la convocatòria d'ajuts de la Direcció General de Política Lingüística i la CIRIT per a treballs de sociolingüística.

Enric Montaner

CENTRE D'ESTUDIS DEMOGRÀFICS

Des de l'octubre de 1987 el Centre d'Estudis Demogràfics s'ha traslladat al Campus de la Universitat Autònoma de Barcelona. Els nous locals estan en un petit edifici independent situat al carrer del Pintor Vila Puig, n.º 1 (08193-BELLATERRA), a dos minuts a peu de l'estació de Bellaterra en direcció al Campus. El nou telèfon és el 691 83 11.

El Centre d'Estudis Demogràfics va ser creat ara fa quatre anys, el 10 de febrer de 1984, per iniciativa conjunta de la Generalitat de Catalunya i de la Universitat Autònoma de Barcelona. Des de l'agost de 1985 és un Consorci amb personalitat jurídica pròpia, integrat per les dues institucions promotores.

Els principals objectius del C.E.D. són la recerca, la formació d'especialistes i la difusió general del coneixement en Demografia; més particularment, el Centre d'Estudis Demogràfics s'ha proposat la creació d'un banc de dades sobre població i el manteniment d'una biblioteca especialitzada oberta a la comunitat científica i universitària.

Actualment, el C.E.D. té obertes diferents línies d'investigació: «Tendències recents de la població de Catalunya», «La població d'Espanya i les seves diferències regionals» (amb especial atenció als moviments migratoris), «Canvi familiar» i «Les polítiques demogràfiques a Europa». L'any 1987 s'han enllestit els primers treballs importants realitzats íntegrament al Centre: per una banda, 12 informes comarcals sobre el poblament de les comarques i zones de muntanya a Catalunya, ja publicats, que seran completats per un estudi de conjunt titulat «La població de muntanya a Catalunya», actualment en premsa (publicacions del Departament de Política Territorial de la Generalitat de Catalunya); per altra banda, l'informe «La cohabitación en España: un estudio en Madrid y Barcelona», d'imminent publicació pel C.I.S. (Centro de Investigaciones Sociológicas). També es realitzaren, l'any 1986, previsions per a la ciutat de Barcelona i els seus districtes a l'horitzó 2000.

Els treballs del Centre d'Estudis Demogràfics que encara no han estat publicats (25 en total) s'estan actualment reproduint en forma de «working papers» de tiratge reduït i estaran disponibles a partir del mes d'abril.

Pel que fa a la formació d'especialistes, el Centre d'Estudis Demogràfics es planteja l'inici d'un Tercer Cicle d'Estudis de Població a partir del curs 1988-1989 i ha sol·licitat, per altra banda, co-financiació del Fons Social Europeu per organitzar un curs experimental de Tècniques i Mètodes en Demografia, d'un any de duració. Aquest curs podria constituir l'embrió d'un futur Magister en Demografia.

Gràcies al trasllat als nous locals que la Universitat Autònoma de Barcelona ha posat a disposició del C.E.D., la biblioteca especialitzada podrà disposar d'un cert espai i estar a l'abast dels consultants externs. També es podran augmentar considerablement les adquisicions durant l'any 1988, gràcies a la concessió d'una subvenció d'infraestructura per part de la CICYT (Comisión Interministerial de Ciencia y Tecnología). Fins ara, el C.E.D. ha concentrat els seus recursos en l'adquisició de les estadístiques espanyoles, en paper o microfitxa, i del material informàtic necessari per a la gestió del banc de dades.

Anna Cabré

DEBAT SOBRE LA SOCIOLOGIA DE LA SOCIOLOGIA A CATALUNYA A L'OMBRA DEL QUE S'HA ANOMENAT LA CRISI

Aquest escrit vol ésser únicament una recensió bibliogràfica d'un text aparegut recentment aquest darrer any 1987 l'autor del qual és **Esteban Pinilla de las Heras** i que porta per títol **Crisi i anticrisi de la sociologia** (Barcelona, Edicions de la Magrana, 1987).

El llibre, certament carregat de voluntat polèmica constructiva, és el fruit d'una demanda feta per la Fundació Jaume Bofill com a element d'un debat encetat el 1984 amb la col·laboració de **Joan Estruch i Salvador Cardús** al mateix butlletí anual de la Fundació en què s'inclou un article d'aquests sociòlegs sobre **Consideracions sobre la crisi actual de la sociologia**. No ignorem el benefici que aquesta aportació fou per a la comunitat científica catalana que es dedica a aquesta apassionant tasca de la recerca sociològica; en efecte, aquell article, almenys de manera no obertament proclamada, va suscitar les més disperses reaccions: des de l'aplaudiment entusiasta i acrític, fins al blasme insolent que vorejava temeràriament l'atac personal.

La Fundació, que és una entitat privada amb vocació de servei públic, per causa de la riquesa i els suggeriments de les bases epistemològiques i metodològiques de les ciències socials d'aquell primer text d'**Estruch i Cardús**, va sol·licitar a **Pinilla** d'intervenir en el debat. L'encert d'aquella proposta a **Pinilla** se sustentava en les diverses col·laboracions que l'autor havia fet amb la Fundació, se'n sabia prou de la seva solvència i seriositat científiques, a part de la seva autoritat reconeguda i gens discutida com a pare (o almenys un dels pares) de la sociologia científica a Catalunya.

Haig de reconèixer que, si algun defecte hi ha en ambdós escrits, potser accentuaria l'erudició innecessària de cites excessivaent diverses a l'article d'**Estruch i Cardús** i la farragosa càrrega argumental del llibre de **Pinilla**. Ambdós defectes tenen la clara dificultat de fer que el lector hagi de fer l'esforç suplementari de destriar el nucli central del debat de la fullaraca d'adornament que fa que l'arbre impedeixi veure el bosc. I qui sap si les maneres de fer que comporta la institució universitària no són una mica les responsables d'aquesta tendència sistemàtica a la confusió. La claredat expositiva és precisament un dels requisits demanats per **Wright C. Mills** a **La Imaginació sociològica**, tan profusament citada pels tres sociòlegs de referència.

El centre del debat se situa en les mateixes condicions de producció de la sociologia, puix que el sociòleg no és ni un mag, ni un bruixot i la lluita eterna contra la inobjectivitat és una guerra jamai inacabada. En aquest sentit, es pot dir que el debat se situa en les coordenades del que **Gouldner** anomena el «minotaure»; és a dir, la neutralitat científica tan seriosament proclamada per **Max Weber**.

És la sociologia un instrument de control social? ¿És la sociologia definible per la pràctica mateixa dels qui l'exercim? ¿És la sociologia contextuada per un «mercant informat» i que permet lliurar-se als termes avaluatius

d'una mena d'intuïcionisme o espontaneïisme (**Bourdieu**)? ¿Està la sociologia condicionada per la definició dels «problemes socials» tal com ens vénen formulats pels qui truquen a la nostra porta? ¿No ens diu la recerca sociològica el que, efectivament, ja sabíem per la nostra pertinença participada a una humanitat que viu la quotidianitat?

Aquests són els greus interrogants que estan posats sobre la taula i als quals es lliura la reflexió històrica, sociològica i epistemològica del text que estem comentant. Per poca consciència que tinguem de la nostra tasca, aquí es ventilen qüestions tan importants com la mateixa raó d'ésser personal i professional. La nostra identitat social hi està en joc.

La llibertat d'investigació no depèn únicament d'un determinat règim polític més o menys autoritari, ni depèn tampoc exclusivament d'uns recursos econòmics i humans, sinó que la nostra vertadera llibertat d'investigació radica essencialment en el fet de si la nostra feina, la nostra interpretació, la nostra avaluació, la nostra mateixa inducció científica són vàlides. No és tant el mercat que ha de definir la viabilitat de la nostra producció, sinó que el centre del debat ens porta a reflexionar sobre la mateixa naturalesa d'aquesta producció.

Es per això que l'autoritat indiscutible de **Pinilla** ens invita obsessivament a llegir els clàssics, a fer un pont entre la seva producció de pensament sociològic i els problemes socials i contextuals que els va tocar viure, precisament per a trobar el desllorigador de la correlació necessària entre la nostra producció i el món concret en el qual som.

Segons ell, la crisi de la sociologia es manifesta en el context de tres problemes bàsics: la crisi científica, la crisi acadèmica i la crisi política. És impossible aquí i ara allargar més aquest comentari.

Qui sap si només ens queda mirar **sociològicament** els contextes de la nostra pràctica per tal d'ésser crítics amb nosaltres mateixos: des de la construcció de l'objecte amb l'elaboració teòrica i filosòfica necessària, fins a l'avaluació i la inducció científica finals, passant per l'elaboració del nostre instrument de treball. Recomana la lectura i la meditació d'aquests texts, és un servei obligat per ésser fidels a la validesa científica dels nostres productes.

Raimon Bonal

CAP A UNA TEORIA DE L'ECONOMIA SOCIAL

La petició que se m'ha fet de presentar tres llibres relacionats amb l'Economia Social des d'una òptica sociològica em planteja una dificultat seriosa i un cert risc que intentaré superar malgrat el reduccionisme que això comporta.

El marc a partir del qual realitzaré la meua reflexió no és altre que el dissenyat per la Universitat de LA VAL al Canadà. Fins ara s'analitza l'Economia Social com un sistema de vida amb uns objectius econòmics i socials ben definits, però sense arribar a formular una teoria pròpia. Coneguts autors com GIDE, LAVERGNE, FOUQUET i RAIFFEISEN han intentat, al llarg d'aquests anys, aquesta escomesa sense haver-ho aconseguit totalment, però el seu èxit consisteix en el fet d'haver iniciat un camí cap a aquest objectiu. Actualment només falta perfilar els elements i sistematitzar-los metodològicament.

Per aconseguir aquest objectiu, l'Economia social s'ha d'estudiar com un sistema propi, i no per referències a altres sistemes existents i dominants a la societat, establint una terminologia i una metodologia pròpies. De l'estudi d'un cas particular com és el de la Cooperativa o la S.A.L., res no imposa metodològicament que es pugui passar a fets generals.

Al llarg d'aquests últims 10 anys, la preocupació per l'Economia Social s'ha convertit en un objectiu prioritari per a les Institucions públiques i privades que d'alguna manera han pres consciència que aquest tema els pertany i que a ell li deuen la raó de la seva existència i la possessió de fons econòmics.

Les causes d'aquest renaixement cal buscar-les en factors externs més que en la dinàmica evolutiva o revolucionària de l'Economia Social. En general, la producció literària sobre el tema en aquests darrers 40 anys s'ha limitat a reproduir els temes clàssics del Cooperativisme o de l'Economia Social plasmats en els principis cooperatius aplicats a les diverses tipologies de cooperatives. Una excepció rellevant i digna d'esmentar la constitueixen el cas del Grupo Cooperativo de Mondragón amb ARIZMENDIARRIETA al País Basc, el cas de Copaga i l'Agrupació de les Terres de Lleida amb BOLDU o SCIAS amb Espriu a Catalunya, per citar-ne alguns, que han estat capaços d'articular la teoria i la praxis, creant realitats econòmiques pròpies i diferenciades d'altres sistemes.

Les Universitats i altres centres de reflexió científica molt identificats amb el moment polític imperant no només no s'han preocupat del tema, sinó que l'han considerat irrellevant en els seus llibres de text i en les hores de classe que hi han dedicat. Aquest comportament curricular ha col·laborat en gran mesura al fet que es donés un buit d'investigacions i de continguts sobre l'Economia Social, que constitueix la característica predominant en l'actualitat, amb l'excepció d'alguns estudis jurídic-fiscals.

LES APORTACIONS DE TRES LLIBRES

La recuperació de l'Economia Social ha estat deguda, com ja he afirmat anteriorment, a factors externs històrico-conjunturals, i en concret, a la mortandat d'empreses capitalistes que han originat en gran part el número tan alt de parats, als quals se'ls ha privat d'un dret fonamental com és el del treball amb caràcter irreversible.

Dins aquesta òptica, penso jo, s'han situat les aportacions d'aquests llibres que constitueixen la base d'aquestes línies.

1r llibre

El número creixent de persones mancades d'un lloc de treball ha mobilitzat en diversos fronts la Conselleria de Treball de la Generalitat mitjançant la Direcció General de Cooperatives, en col·laboració amb l'Institut Català per a la Formació i la Promoció Cooperativa i el Gabinet d'Estudis Socials. Per analitzar aquest tema va organitzar, durant els dies 2,3 i 4 de desembre de 1986 un seminari sobre «LES COOPERATIVES, alternativa a la crisi de l'ocupació?», que constitueix el títol del llibre, editat pel Departament de Treball de la Generalitat de Catalunya.

Aquest llibre, elaborat pel conegut Gabinet d'Estudis Socials, presenta una panoràmica descriptiva general sobre les experiències més significatives a nivell europeu sobre les solucions als problemes de l'atur. De manera rellevant s'ha d'esmentar l'anàlisi de les posicions o escoles pessimista i optimista sobre el tema i la proposta dels senyors ESTIVILL i BERNEY a favor d'una alternativa basada en l'economia social recolzada per aportacions empíriques sobre Catalunya. El ventall d'experiències es completa amb les exposicions sobre les cooperatives de treball associat d'Itàlia, la Valònia (Bèlgica), sobre el cas de Mondragón, sobre la política cooperativa de la FCTAC i el finançament del cooperativisme. Aquest llibre acaba amb les principals aportacions realitzades en una taula rodona amb els màxims exponents de l'Economia Social de Catalunya.

Aquest llibre, amb els límits de ser una col·lecció de ponències i de taules rodones, té la riquesa de presentar un panorama ampli del tema i les visions o reflexions de persones significatives i representatives de l'Economia Social.

2n llibre

El mateix problema és analitzat des de l'òptica d'una tesi doctoral per la doctora I. Vidal en el llibre titulat «Crisi econòmica i transformacions en el mercat de treball (L'associacionisme de treball associat a Catalunya)», editat per la Diputació de Barcelona.

La base del llibre ve determinada per les aportacions empíriques sobre l'origen de les cooperatives de treball associat i de les S.A.L., fruit d'un profund treball de camp. A partir d'aquests resultats, intenta tímidament indicar la possibilitat de considerar l'Economia Social com un tercer sector, fet que per a mi és el més novedós i significatiu del llibre. A partir d'aquesta hipòtesi de treball presenta una sèrie de propostes per posar en marxa un «sector ofensiu d'empreses de treball associat» sobre unes bases diferents de les que han motivat l'aflorament de Cooperatives i S.A.L., la mortandat d'empreses.

A nivell descriptiu, ofereix un ampli ventall d'informacions estadístiques referents a les Cooperatives de T.A. i de S.A.L. i una acurada selecció bibliogràfica actualitzada.

Considero que, malgrat les limitacions imposades pels temes, constitueix el llibre més actual, sistemàtic i novedós sobre les Cooperatives de treball associat i de les S.A.L. a Catalunya.

3r llibre

Raimon BONAL en el seu llibre «Les S.A.L. a Catalunya (Les S.A.L., embrió d'una nova figura empresarial)», editat per la Fundació J. Bofill i Edicions de la Magrana, assaja un intent d'aproximació analítica del mateix tema, però a partir d'un fenomen més concret i específic com és la Societat Anònima Laboral. Encara que l'autor intenta mantenir l'especificitat de les S.A.L. sobre la resta de cooperatives, a la pràctica resulta difícil, com ho demostra el llibre anterior d'I. Vidal, que arriba, fins i tot, a donar-los-hi un mateix enfocament, malgrat les diferències jurídiques.

El que és novedós en aquest llibre, al meu parer, està en l'intent d'arribar a descriure i comprendre, en el sentit weberià, mitjançant la tècnica de les entrevistes en profunditat, les causes, actituds i factors que estan a la base de l'origen del model empresarial S.A.L. a Catalunya.

La descripció històrica de l'origen, a nivell d'Estat, de Catalunya, i les influències de l'exterior, com en el cas del model italià defensat per la LEGA i les aportacions estadístiques, constitueixen aportacions imprescindibles per a qui vulgui conèixer i analitzar el tema des d'òptiques més teòriques que l'autor deixar intencionadament per als «estudiosos» del tema.

Finalment, cal ressaltar la riquesa de les dades qualitatives que ofereix la tercera part del llibre a partir de les

aportacions quasi biogràfiques resultat de les enquestes en profunditat a persones representatives que han passat per l'experiència de la creació de S.A.L. Ara bé, si el tema metodològic queda intencionadament marginat per l'autor, aquest fet no justifica que a partir de les aportacions del llibre es dugui a terme un estudi més científic que permeti dissenyar un model empresarial universal.

Malgrat les naturals limitacions i des de la meua òptica reduccionista, el llibre és original i molt valuós des d'una psicologia humanista. Resulta imprescindible per a aquelles persones que vulguin aprofundir en el tema S.A.L., ja que constitueix un repte poder demostrar la seva especificitat afirmada per l'autor.

Resum

Reprefent les idees de la introducció, he de confirmar que les tres publicacions suposen un avanç quantitatiu i qualitatiu en quant a la configuració dels elements constitutius de l'Economia Social ara i aquí. Per tant, constitueixen aportacions importants per anar treballant en la recerca del que l'Economia Social i els seus estudiosos a nivell mundial anomenen TEORIA DE L'ECONOMIA SOCIAL.

La lectura de tres llibres sobre el mateix tema, tot i ser des d'òptiques diferents, m'ha fet descobrir l'aïllament cognoscitiu existent entre els investigadors, la qual cosa redueix les possibilitats d'innovar en continguts i metodològicament. L'Associació Catalana de Sociologia ofereix un quadre immillorable per compartir les investigacions.

Espero que les persones afectades per aquestes ratlles sàpiguin comprendre el reduccionisme imposat per la complexitat del seu contingut.

Josep L. Giménez

REFERÈNCIES:

Departament de Treball (Generalitat de Catalunya), «LES COOPERATIVES, ALTERNATIVA A LA CRISI DE L'OCUPACIÓ?», Barcelona, 1987.

I. VIDAL. «LA CRISIS ECONOMICA Y TRANSFORMACIONES EN EL MERCADO DE TRABAJO». Diputació de Barcelona, Barcelona, 1987.

R. BONAL. «LES S.A.L. A CATALUNYA». Les Societats Anònimes Laborals, embrió d'una nova figura empresarial». Fundació Jaume Bofill. Ed. de la Magrana, Barcelona, 1987.

JA ETS SOCI DE L'ASSOCIACIÓ CATALANA DE SOCIOLOGIA?

L'ACS aplega tots els sociòlegs catalans. És una societat afiliada a l'INSTITUT D'ESTUDIS CATALANS, pertany a la FEDERACION DE ASOCIACIONES DE SOCIOLOGIA DEL ESTADO ESPAÑOL (FA-SEE) i és membre de 1a. categoria de la INTERNATIONAL SOCIOLOGICAL ASSOCIATION (ISA).

Si desitges més informació t'hauries de dirigir a la Secretaria de l'ACS, que és oberta els dimecres de 19 a 21 hores a la seu de l'Institut d'Estudis Catalans (c. del Carme, 47 de Barcelona 08001, telèfons 318 55 16 o 318 58 00 ext. 22).

(Per als estudiants un 50 % de reducció de la quota.)

L'ACS INFORMA

II CONGRESO NACIONAL DE PSICOLOGIA SOCIAL

Els dies 6, 7 i 8 d'abril es celebra el II CONGRESO NACIONAL DE PSICOLOGIA SOCIAL a Alacant. El tema central del Congrés és SOCIETAT DEL BIENESTAR Y PSICOLOGIA SOCIAL i està organitzat per la Societat Valenciana de Psicologia Social amb col·laboracions diverses, entre elles la de l'Associació de Sociologia del País Valencià.

Per a qualsevol informació us heu de dirigir a:

SECRETARIA DEL II CONGRESO NACIONAL DE PSICOLOGIA SOCIAL
c/ Comte d'Olcou, 1
46003 VALÈNCIA
(Telèfon (96) 369 48 50 Ext. 272)

II JORNADES SOBRE ELS SERVEIS SOCIALS EN LA PERSPECTIVA DELS ANYS 90

L'INTRESS (Institut de Treball Social i Serveis Socials) ens informa de la celebració de les II JORNADES SOBRE ELS SERVEIS SOCIALS EN LA PERSPECTIVA DELS ANYS 90, que tindran lloc a Barcelona els dies 20, 21 i 22 d'abril.

Per a qualsevol informació sobre el tema us haurieu de dirigir a:

INTRESS
Plaça de Catalunya, 9, 4t
08002 BARCELONA
(Telèfons (93) 302 66 12 i 302 65 91)

PREMIO NACIONAL DE SOCIOLOGIA Y CIENCIA POLITICA Y PREMIOS A TESIS DOCTORALES

El CENTRO DE INVESTIGACIONES SOCIOLOGICAS (Pedro Teixeira, 8, 4.º. 28020 Madrid, (91) 455 12 89 i 456 12 61), ha convocat el PREMIO NACIONAL DE SOCIOLOGÍA Y CIENCIA POLÍTICA i els PREMIOS A TESIS DOCTORALES (que hagin estat llegides entre l'1 de setembre de 1985 i l'1 de setembre de 1988).

La convocatòria d'aquests premis va ser publicada al B.O.E. de 26 de gener de 1988.